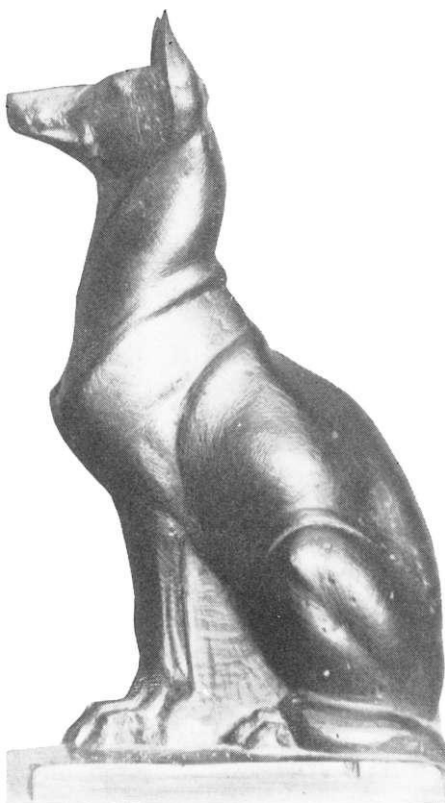

gipsu i bronzi, a uz to i fotografije nekih radova. Neka djela izložena na posmrtnoj izložbi u Splitu god. 1940. već su izgubljena, a skulpture s idejno-političkom notom, likovno nastale pod plodnim utjecajem Bourdellove monumentalne plastike, i danas su nam ostale poznate tek po slabim reprodukcijama.

Poseban je užitek vidjeti na okupu desetak Deškovićevih skulptura pasa i konja, djela koja još nisu nadmašena u našoj animalistici, a vjerojatno uskoro neće ni biti, jer je malo koji umjetnik, i u granicama svjetske umjetnosti, tako dobro poznao »psihu« pasa i konja, koji su bili njegova najveća ljubav i njegova opsesija. Dešković, strastveni lovac i jahač, prikazao je te životinje ne kao indiferentne modele, već kao što bi drugi umjetnik portretirao najintimnije svoje prijatelje; stoga iz njih, iz njihovih pokreta ili stavova izbija jedan poseban nerv, posebna neposrednost i uvjerljivost, a od nelikovne narativnosti spašavao ih je uvijek kiparov izraziti talent.

Ostaje ipak jedno pitanje otvoreno, osobito nakon nužno potrebne revalorizacije nekih njegovih »burdelovskih« skulptura: bi li za Deškovića, poteklog iz tradicionalne sredine bračkih kamenara, bilo pozitivnije da se nije toliko zagrijao krhkim i »momentanim« Rodinovima i Trubeckojevim impresionizmom, odnosno da se, kao mladi Meštrović, ranije oslobodio tog pravca i u Bourdellu našao svoju adekvatniju likovnu inspiraciju. Možda bi nas u tom slučaju lišio dragocjenih tako intimnih i neposrednih životinjskih figurica, ali možda bi nam zato poklonio monumentalnije i volumenom čvršće skulpture, poput onih nastalih u Meštrovićevim atelijerima.

Deškovićev zanimljivi lik i njegovo kratkotrajno umjetničko stvaranje nisu još potpuno osvijetljeni i još čekaju strpljive istraživače. Jednako tako naše društvo čeka i monografiju toga tragičnog umjetnika, jedne od tako čestih tragičnih pojava u našoj umjetnosti.

suvremena francuska tapiserija

muzej za umjetnost i obrt
zagreb
prosinac 1966.

ivo babić

Interes suvremenog umjetnika za tapiseriju može se objasniti općim težnjama suvremene umjetnosti da bude što bliže životu, pokušavajući se otrgnuti ezoteričnosti, sivilu galerija, privatnih kolekcija; teži se ponovnom povezivanju slikarstva,

kiparstva i arhitekture: kapela d'Assy-Passy, kapela dominikanaca u Venceu; to je slučaj i s okušavanjem u primijenjenim umjetnostima: Picassovo zanimanje za keramiku; najpoznatiji slikari ilustriraju knjige, a srodan je tim težnjama i interes za industrijsko oblikovanje. Novi monumentalni interijeri traže dekoracije: freske, tapiseriju, vitraže. Poznata su u tom pravcu istraživanja Légera, Corbusiera, Gromaiera... Ateljeri, manufakture u Gobelinu, Parizu i Aubussonu centri su ponovo živnule tapiserijske umjetnosti.

Izložba suvremene francuske tapiserije bogatstvom izložaka, često najpoznatijih umjetnika, pruža uvid u aktuelno stanje tapiserijskog métiersa. Pa ipak, čini se, iako su djela najnovijih datuma, da je ta izložba zapravo retrospektiva suvremenog slikarstva pariske škole, počevši od orfizma S. Delaunayja do op-arta V. Vasarelyja. Uglavnom, može se reći da je riječ najčešće o transponiranju slikarstva u tapiseriju posredstvom tkanja, a da pri tom ne dolazi do bitnih promjena; tapiserija se čini kao uvećana reprodukcija. Međutim, iako je obično posrijedi direktno, neposredno »prevodenje«, kao što je slučaj s tapiserijama J. Arpa, J. Miroa, V. da Silve, ipak tapiserije — zapravo: tkanine — imaju posebnu kvalitetu uvjetovanu svojim tehničkim datostima. »Tri crne zvijezde« A. Caldera s plastičkom problematikom njegovih jednostavnih, metalnih mobila svode se na tapiseriji na odnose crnih, gotovo kružnih površina na bijelom fondu tkanine, dobivajući sasvim nova značenja. Duhovita je Vasarelyjeva »Zebra« čiji je lik naznačen u lomovima crno-bijelih pruga. Ali, pored takvih djela koja su samo pokušaji, odskaču ostvarenja Wogenskog i Mategota, koji su se posvetili isključivo tapiseriji. Izdvojili bismo još: maštoviti »Tajni vrt« A. Borderija, »Simfoniju crvenu i zlatnu« R. Schumachera, »Barku algi« M. Tourliera.

Jean Lurçat je obnovitelj i bez sumnje središnja ličnost suvremene ta-

piserije. Na izložbi su prezentirane sve tapiserije njegova ciklusa »Pjesme svijeta«, »Velika prijetnja«, »Čovjek iz Hirošime«, »Velika kosturnica«, »Kraj svega«, »Slavni čovjek u miru«, »Vatra i voda«, »Šampanj«, »Osvajanje svemira«, »Poezija« — bez desete, nedovršene, prekinute umjetnikovom smrću. Na velikim površinama, sa svojstvenom mu sklonošću za dekoraciju, niže svoje fantastične likove i simbole (utjecaji nadrealizma), ocrtane radijantnim obrisima, sjajnih boja na tamnoj pozadini, u prostoru svedenom na plohu, na način kvatročentista. Likovi su prostorno superponirani, transparentni. Prostori čudesnog.

Poruke s Lurçatovih tapiserija su jasne, možda i odviše čitljive, ali tu nema literarne narativnosti (Kraj svega: otrgnuta, slomljena biljka, ocrtana svijetlim nitima na tamnom fondu s bijelim tačkama snijega); štaviše, sam Lurçat objašnjava: »U prostoru još samo lebdi snijeg, bijel, sterilno čist, jalov, jedna spržena stabljika i pepeo koji koji se talasa u golemoj praznini.«

Lurçatovo stvaralaštvo je osamljeno, bez korijenja; nemoguće ga je u potpunosti svesti na zajednički nazivnik suvremene umjetnosti, i to zbunjuje i oduševljava, kao i svojevrsna egzaltiranost i patetika, neiskonstruirana, istinska. Prema Lurçatovim shvaćanjima (a takav je i njegov odnos prema svijetu) sve treba da teži oduševljenju, bilo da je riječ o naučnom istraživanju, o pjesmi, o misticizmu (v. Arts et loisir, od 12. do 18. siječnja 1966, p. 23: »Lurçat: Voici mon testament«).

Po osjećanju specifičnosti métiersa služeći se najrazličitijim tkanjima, tako npr.: grublje tkanje tumač je prijetecih simbola, a fino prepletanje raznobojnih svilenih niti nosilac je lirske melodike, po raskoši boja, Lurçatovo je stvaralaštvo na razini najvrednijih ostvarenja tapiserijske umjetnosti: Apocalipse d'Angres, La Baillée des roses, La dame à la Licorne (Cluny).

jordan lovrenčić naumov

salon uluh
zagreb
27. 1/10. 2. 1967.

zdenko rus

Odlukom godišnje skupštine Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske ustanovljena je nagrada ULUH-a koja će se dodjeljivati svake godine, i to za slikarstvo, grafiku i kiparstvo. Nagrada se dodjeljuje na osnovu anketiranja samih umjetnika.

Rezultat ankete pokazao je da su dobitnici nagrade za ovu godinu Vasilije Jordan (za slikarstvo), Ivan Lovrenčić (za grafiku) i Dimče Naumov (za skulpturu). Kako je autor ovog članka ta nova ideja nagrađivanja (ili bilo koja druga) a priori nezanimljiva, te mu neće smetati u normalnom kritičkom pristupu izložbi djela trojice umjetnika koji su se našli slučajno zajedno, čitalac neće imati prilike dosađivati se nad uobičajenim uvodnim naklapanjima o smislenosti ili besmislenosti takvih kolektivnih istupa.

Čini se da je Vasilije Jordan pomalo i sam zasićen svojim (dobro poznatim) vizijama, svojim fantomima. Pošto je jašio sva četiri konja Apokalipse, premoren strašnim putovanjima, zastao je pred zavičajnim zidom, gotovo nepokretan i slijep, s jednim trajnim čuvstvom — melankolijom. Ako nekoliko ovih posljednjih slika promatramo u kontinuitetu s ranijima, onda zaista opažamo promjenu. Registar simbola radikalno se smanjio. Melankolija svijeta reducirala se nekako na melankoliju individualne psihe. Od planetarnog vidovnjaka